

LBRIS

We know
books

MARIA OCHESCU

Istorie

Caiet pentru clasa a VI-a

Unitatea I – CĂLĂTORI ȘI CĂLĂTORII – EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ 4

1.1. Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu 6

1.2. Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii;
consecințe asupra vieții oamenilor 10

Studiu de caz: Lumea nouă – cunoaștere, misionarism și exploatare 14

SINTEZĂ RECAPITULATIVĂ 16

AUTOEVALUARE 17

Unitatea a II-a – GENEZA SPIRITULUI MODERN 19

2.1. Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul 20

Studiu de caz: Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti 24

 Niccolò Machiavelli 26

 Giordano Bruno și Galileo Galilei 28

 William Shakespeare 30

2.2. Reforma și Contrareforma 32

Studiu de caz: Barocul 36

2.3 Absolutismul 38

Studiu de caz: Soliman Magnificul 42

 Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles 44

 Petru I cel Mare 46

SINTEZĂ RECAPITULATIVĂ 48

AUTOEVALUARE 49

Unitatea a III-a – SPRE O NOUĂ SOCIETATE 51

3.1. *Revoluția glorioasă* 52

3.2. Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică ... 56

Studiu de caz: Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire 60

3.3. Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea 62

3.4. Constituirea SUA. *Declarația de independență. Constituția* 66

3.5. *Revoluția Franceză. De la supus la cetățean* 70

Studiu de caz: Declarația Drepturilor 74

3.6. Napoleon I și răspândirea ideilor Revoluției Franceze în Europa 76

3.7. *Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor* 80

SINTEZĂ RECAPITULATIVĂ 84

AUTOEVALUARE 85

Unitatea a IV-a – SECOLUL NAȚIONALITĂȚILOR 87

4.1. Statele moderne: revoluție și emancipare națională 88

Studiu de caz: 1848 în Europa 92

 Românii și modernitatea 94

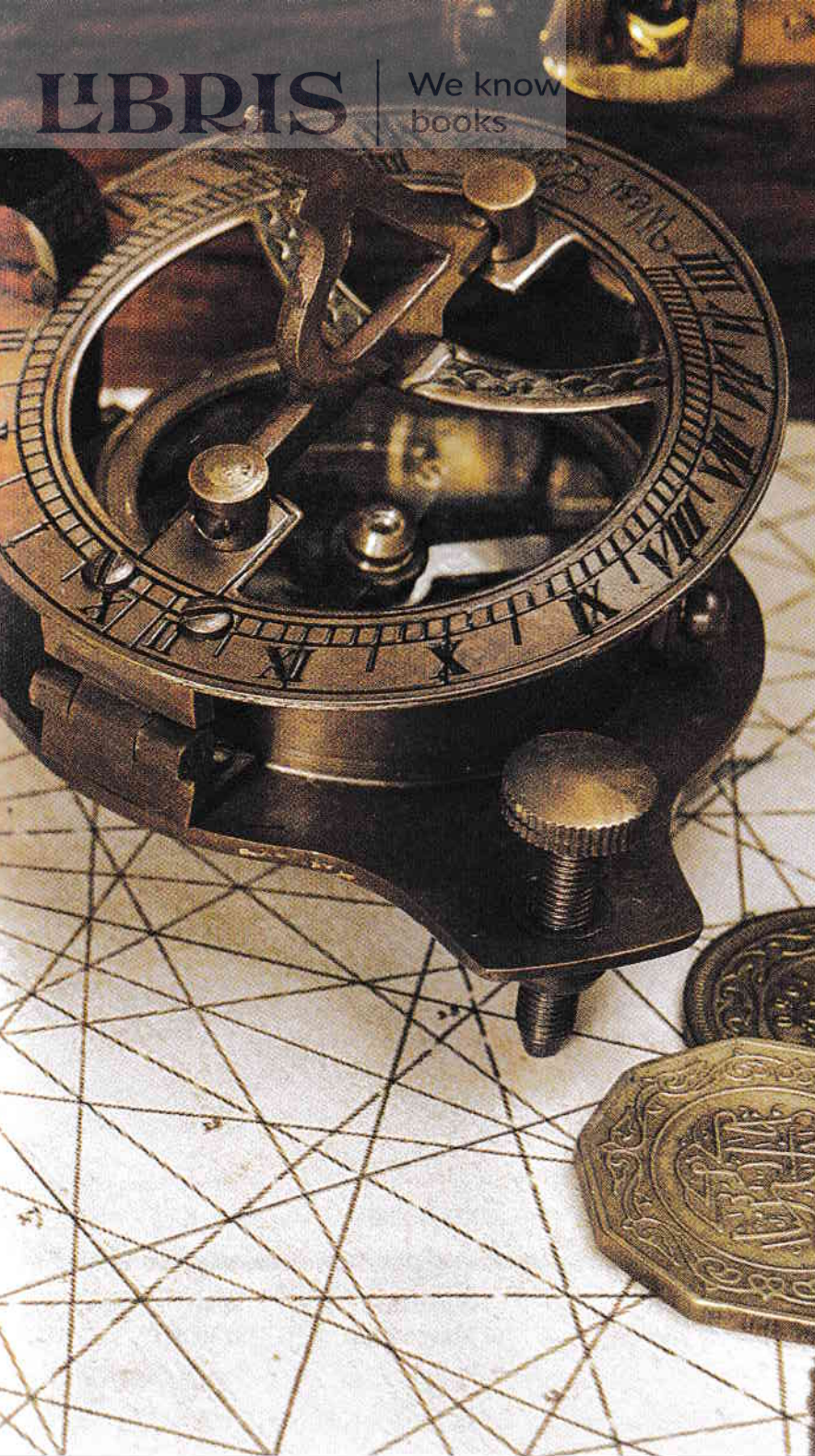
 Formarea statelor naționale în secolul al XIX-lea 96

4.2. Epoca Victoriană. *La Belle Époque* 98

SINTEZĂ RECAPITULATIVĂ 102

AUTOEVALUARE 103

RĂSPUNSURI (AUTOEVALUARE) 104

Unitatea I

CĂLĂTORI ȘI CĂLĂTORII – EUROPA ȘI *LUMEA NOUĂ*

1.1. Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu	6
1.2. Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor	10
<i>Studiu de caz: Lumea nouă – cunoaștere, misionarism și exploatare</i>	14
SINTEZĂ RECAPITULATIVĂ	16
AUTOEVALUARE.....	17

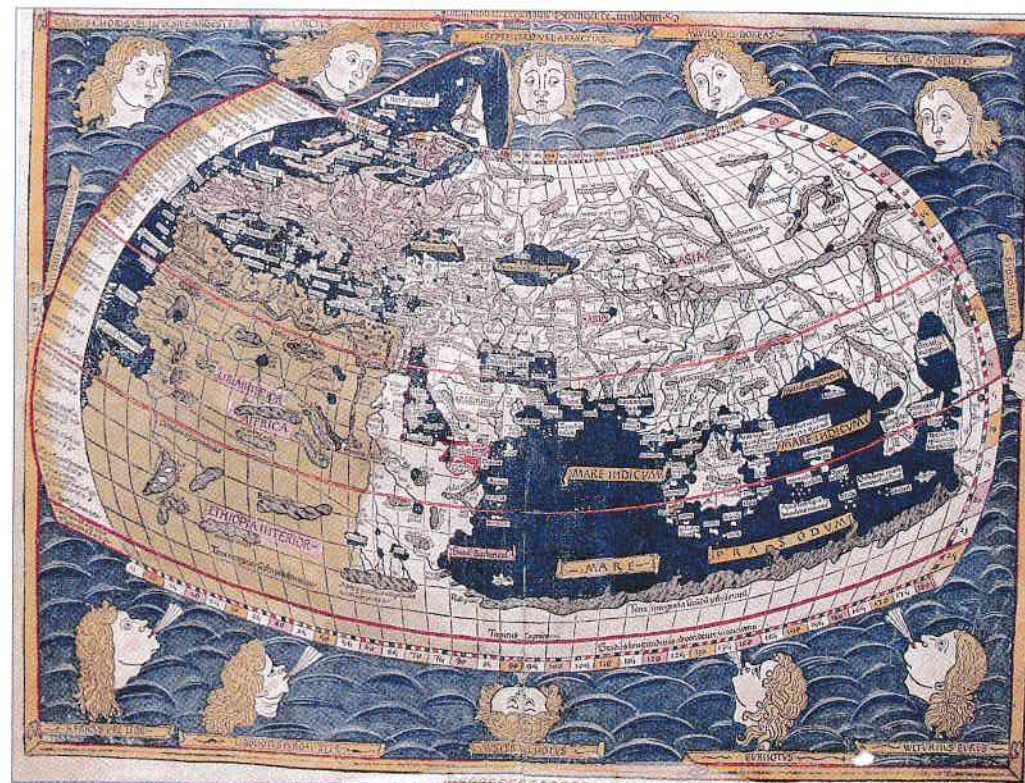
1.1. Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu

Cuvinte-cheie

- **portulán** – (1) hartă folosită în navigație, în sec. XIII – XVI, pe care se reprezentau amănunțit țărmurile mărilor, cu toate detaliile care interesau navigația. (2) Publicație-ghid destinată navigatorilor, care cuprinde date despre istoria, geografia, situația politică și economică ale unei regiuni sau ale unui port, cât și indicații privind zone periculoase, faruri, semnalizări, geamanduri etc.
- **astrolab** – instrument folosit pentru măsurarea poziției astrilor și a înălțimii lor deasupra orizontului.

Idei-cheie

- Călătoria a reprezentat pentru omul medieval unul dintre elementele esențiale ale vieții. Tipuri de călătorii, după scopul lor:
 - comerciale – ale negustorilor;
 - pelerinaje de penitență sau în speranța vindecării la locurile sfinte, la marile centre de rugăciune;
 - funcționale – întreprinse de suverani, pentru a-și controla vasalii, și de slujbașii regali;
 - călătorii ale nomazilor (valuri de migratori barbari);
 - călătorii de explorare ale popoarelor de navigatori nordici (vikingii, normanzii), care se avântau pe fluvii și mări în căutarea prăzii sau a aventurii.
- Călătoriile din Evul Mediu au fost marcate de primejdii: atacurile tâlhărilor, condițiile precare ale drumurilor, capriciile vremii, animalele sălbatice.
- Mijloacele de transport erau rudimentare și lipsite de confort: atelaje cu cai, corăbii etc.
- Cunoașterea lumii se reducea la hărțile celor trei continente cunoscute din Antichitate (Ptolemeu) și descrierile geografice. Hărțile maritime, portulanele, se bazau pe informațiile navigatorilor și ale geografilor arabi.

Harta lumii după Ptolemeu – sec. al II-lea, ediția Nicolaus Germanus – 1467

sec. IX – X

colonizarea Islandei și
Groenlandei de către vikingi

1271 – 1295

călătoria
lui Marco Polo

sec. XVI

apariția
trăsuri

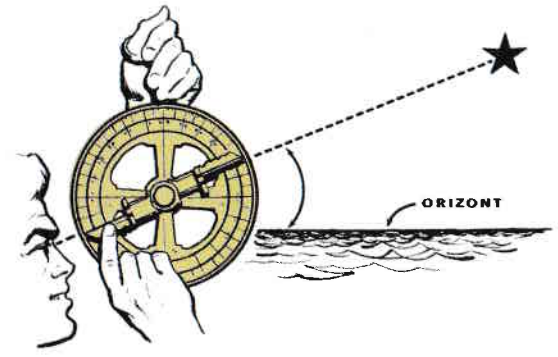

EBRIS books

I. Examinați harta lumii după Ptolemeu, din pagina alăturată, apoi răspundeți cerințelor de mai jos.

1. Identificați continentele reprezentate pe hartă.
.....
2. Apreciați corectitudinea reprezentării.
.....
3. Formulați explicații pentru acest lucru.
.....
4. Enumerați continentele de pe Glob care nu sunt reprezentate.
.....
5. Formulați explicații pentru acest lucru.
.....

II. Pornind de la imaginile de mai jos, care reprezintă un astrolab împreună cu schița de utilizare, și studiind și alte surse de informare (de exemplu, internetul), descrieți, într-un scurt text, modul în care era folosit astrolabul în navigație.

.....

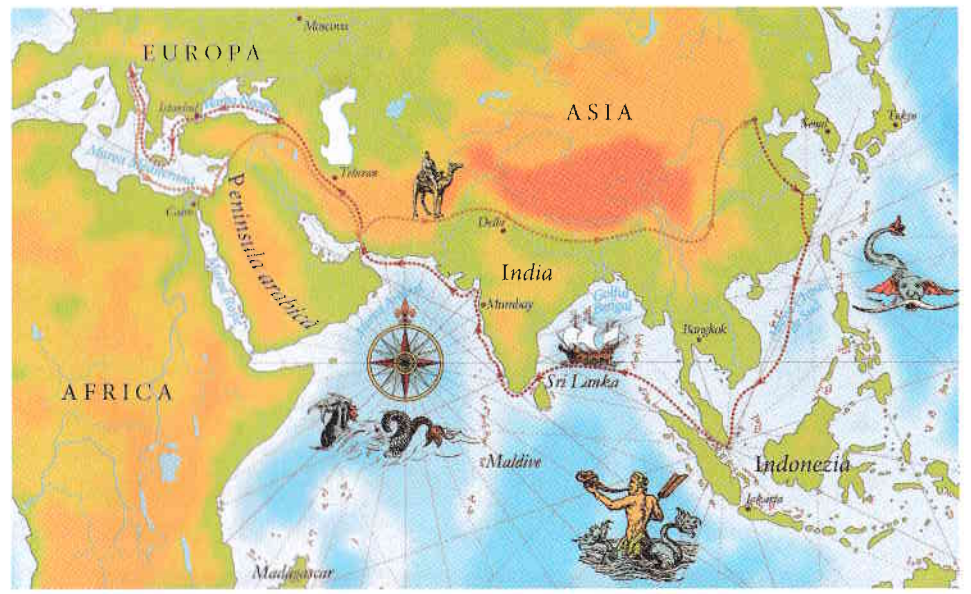
.....

.....

.....

.....

III. Realizați un text, cu titlul *Pe urmele lui Marco Polo*, folosind informațiile oferite de harta de mai jos.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

IV. Analizați comparativ hărțile Mării Mediterane realizate în perioade istorice distincte, prezentate mai jos. Stabiliți asemănări și deosebiri.

Marea Mediterană în Atlasul Catalan din anul 1375 (copie din sec. al XIX-lea)

Harta Mării Mediterane din sec. al XXI-lea

Asemănări:

Deosebiri:

V. Citiți textul următor și răspundeți cerințelor de mai jos.

„Pe distanțe lungi, călătoriile se făceau călare (deși de multe ori chiar și negustorii mergeau pe jos) pe cai sau pe catâri; în care scop, nu numai principii în trețineau pentru uzul curții lor grajduri cu mulți cai, ci și cei care închiriau caii. Bagajele, în coșuri mari de răchită, erau duse de catâri; catării însă duceau și coșurile voluminoase, comode, cu perne, în care luau loc femeile și copiii. Regii prinții și marii seniori călăreau doar pe cai; demnitarii curții și înalții slujbași de stat, pe catâri. Doamnele de rang înalt – cele care nu știau a călări – luau loc pe o pernă pusă pe crupa calului, în spatele unui paj; la fel călătorea și soția sau fiica oricui care dispunea de un cal. Viteza cu care se putea călători, pe jos sau călare nu depășea în medie 40 km pe zi – dacă drumurile erau practicabile.“

(Ovidiu Drimba, *Călătoriile și călătorii în epoca Renașterii*)

1. Precizați principalul mijloc de transport folosit în Evul Mediu.

2. Apreciați cât de confortabile erau călătoriile cu acest mijloc de transport.

3. Enumerați câteva soluții folosite pentru a spori confortul călătorilor.

4. Menționați viteza maximă ce putea fi atinsă de călători, pe jos sau călare.

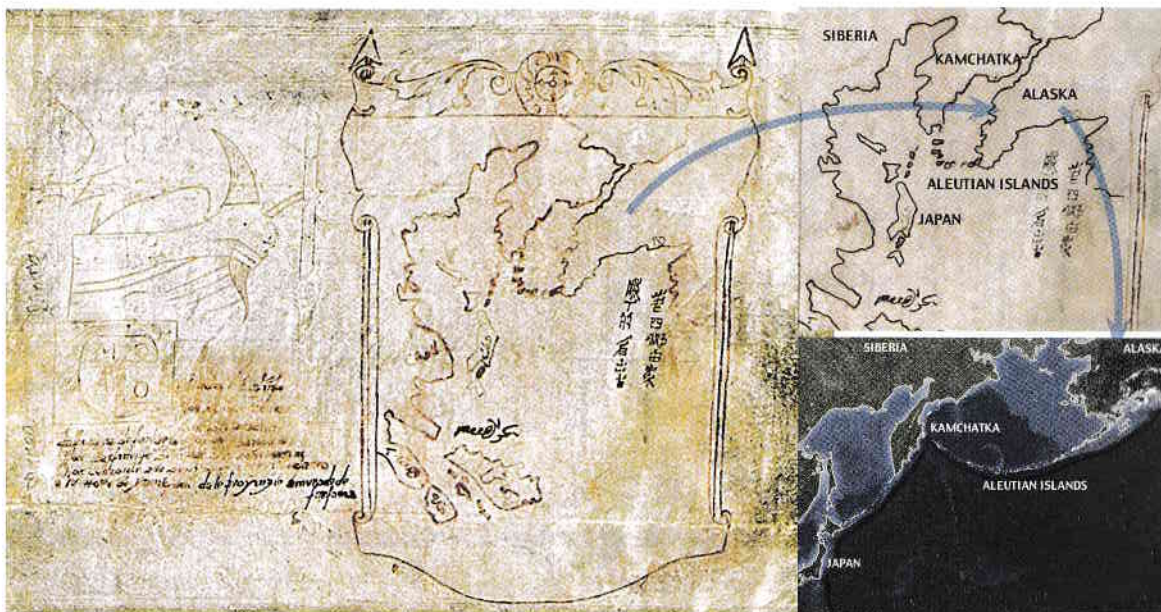
5. Apreciați eficiența acestui mijloc de deplasare în zilele noastre.

ISTORIA ALTFEL

A DESCOPERIT MARCO POLO AMERICA?

Marco Polo, comerciantul venețian care s-a făcut cunoscut prin relatările despre o călătorie în China, a făcut primele însemnări concrete despre spațiul extraeuropean. Se pare însă că n-a călătorit doar în China și Asia. O nouă hartă incredibilă ar putea dezvălui faptul că a fost, de fapt, primul european care a descoperit America cu mai mult de două secole înainte de Cristofor Columb (1492). În 1295, Marco Polo ar fi făcut cunoscute europenilor primele informații despre existența Americii de Nord. Ipoteza se bazează pe *Harta cu navă*, pe care este

reprezentată în special strâmtoarea care separă Siberia de Alaska (strâmtoarea Bering). De asemenea, pe document este scris încifrat numele lui Marco Polo. *Harta cu navă* provine dintr-un tezaur de 14 documente, găsite în 1930 într-un cufăr care a aparținut unui imigrant italian stabilit în California. Un alt element care vine în sprijinul acestei ipoteze este faptul că, deși Marco Polo n-a vorbit niciodată despre vreo descoperire făcută de el în Alaska, el le-a spus prietenilor, pe patul de moarte, că nu a descris nici măcar jumătate din câte a văzut.

Moștenire culturală

Drakkar, corabie vikingă
(800 – 1100, Norvegia)

Portulan realizat de Gabriel de Vallseca în 1439
(Muzeul Maritim din Barcelona, Spania)

Caravela Santa Maria, cu care
Cristofor Columb a descoperit America

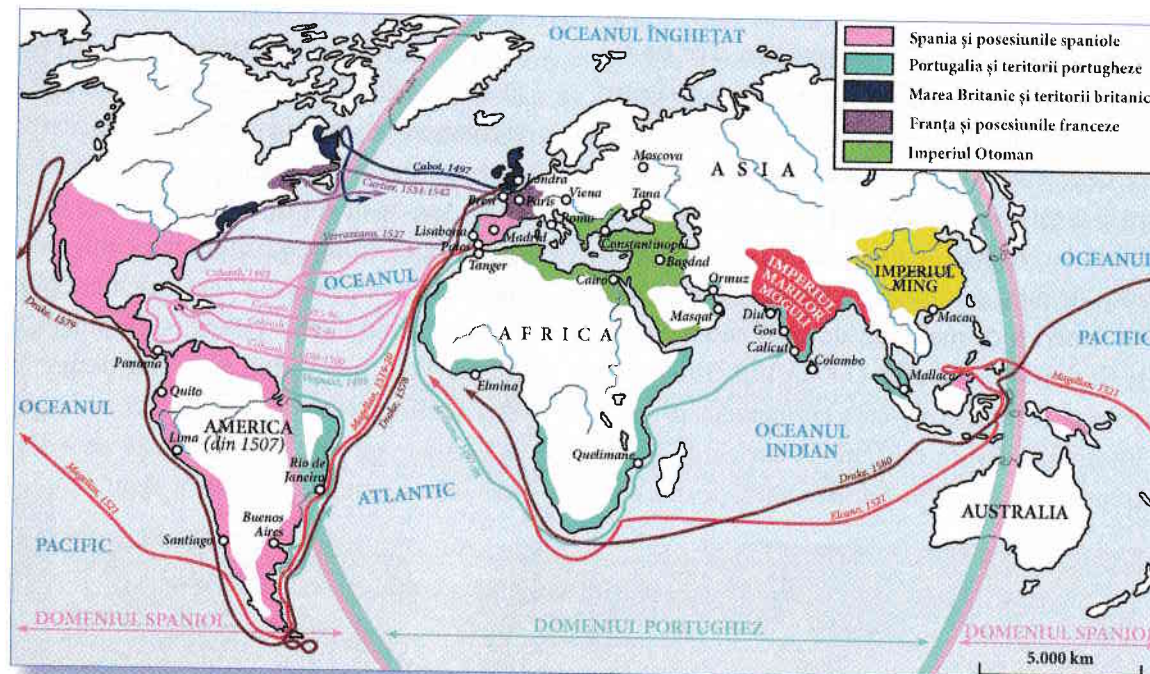
1.2. Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor.

Cuvinte-cheie

- **conchistadori** – nume dat aventurierilor spanioli din secolele XV – XVI, care plecau în America sau în altă parte a lumii ca să cucerească teritorii.
- **domeniu colonial** – totalitatea coloniilor deținute de un stat.

Idei-cheie

- Premisele care au dus la marile descoperiri geografice au fost:
 - demografice – creșterea populației;
 - economice – dezvoltarea manufacturilor, a băncilor și a comerțului, nevoia de resurse materiale și umane;
 - politice – centralizarea politică, amenințarea otomană;
 - religioase – răspândirea religiei creștine;
 - tehnice și științifice – cârma, busola, caravela, astrolabul, harta;
 - dorința de cunoaștere.
- Consecințe:
 - economice – dezvoltarea comerțului, apariția de noi surse de materii prime (metale prețioase, mirodenii) și piețe de desfacere (colonii); acimatizarea unor plante și animale;
 - sociale – creșterea rolului burgheziei;
 - politice – întărirea monarhiei; formarea domeniilor coloniale;
 - culturale – lărgirea orizontului de cunoaștere, schimbul de valori.

Marile descoperiri geografice, secolele XV – XVI

I. Studiați cu atenție sursele următoare. Acestea se referă la diversele premise care au dus la marile descoperiri geografice. Identificați premisa la care se referă fiecare sursă și notați-o în spațiul corespunzător.

1 „Forma cea mai spectaculoasă a reluării dinamismului european în secolul al XV-lea este, fără îndoială, mișcarea de expansiune, care, ieșită [...] din cele mai materialiste considerații comerciale, îi aduce pe europeni la descoperirea noilor rute.“
(Larousse, *Istoria universală*)

Cauza

.....

.....

.....

2 „Incontestabil, setea de aur, indispensabil marilor schimburi internaționale, constituie primul și principalul mobil al marilor descoperiri.“
(J. Carpentier, *Istoria Europei*)

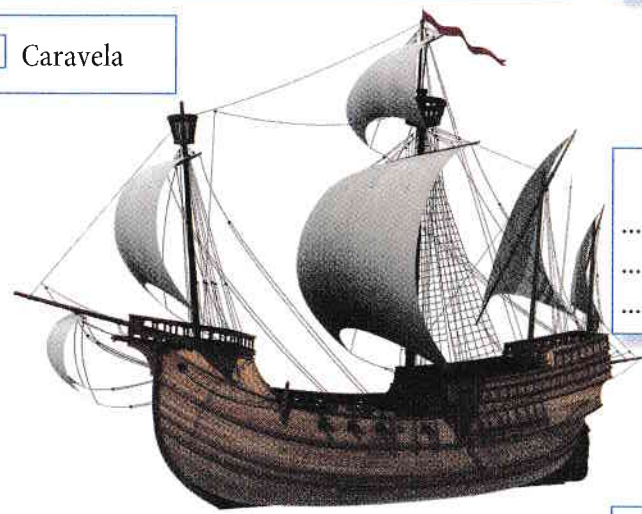
Cauza

.....

.....

.....

3 Caravela

Cauza

.....

.....

.....

4 „Voința de convertire ține în aceeași măsură de vechiul spirit al cruciadelor și de un mare spirit misionar.“
(J. Carpentier, *Istoria Europei*)

Cauza

.....

.....

.....

5 Ferdinand de Aragon și Isabella de Castilia (1492)

Cauza

.....

.....

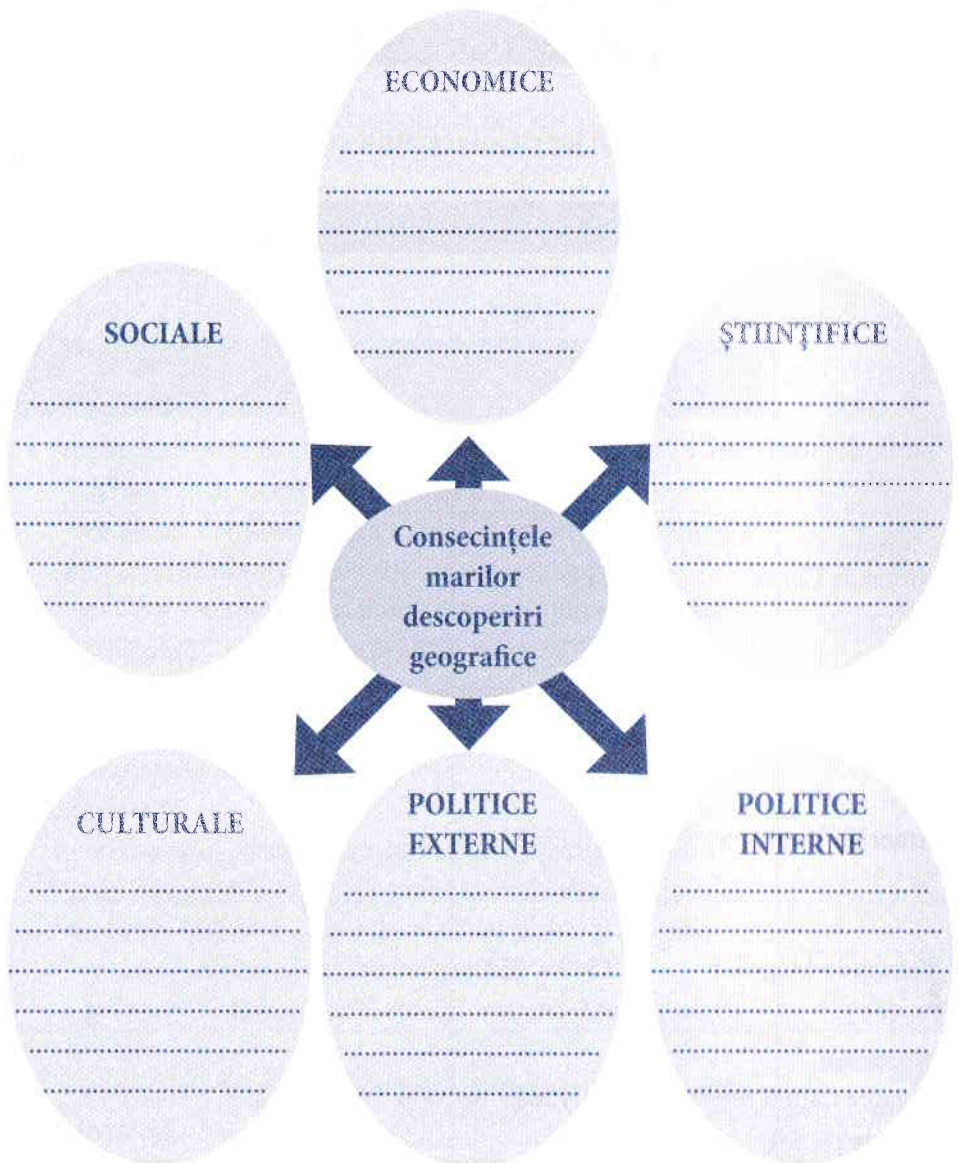
.....

II. Completați tabelul de mai jos cu informațiile corespunzătoare.

PERSONALITATE	DATA	DESCOPERIRE/REALIZARE
Henric Navigatorul	1430	
Bartholomeo Diaz	1487 – 1488	
Vasco da Gama	1497 – 1498	
Cristofor Columb	1492	
Amerigo Vespucci	1507	
Fernando Magellan	1519 – 1522	
Alvarez Cabral	1500	

III. Completați schema următoare cu informațiile referitoare la consecințele marilor descoperiri geografice, grupate pe domenii. Marcați fiecare consecință cu semnul +, dacă o considerați pozitivă, sau cu semnul -, dacă o considerați negativă.

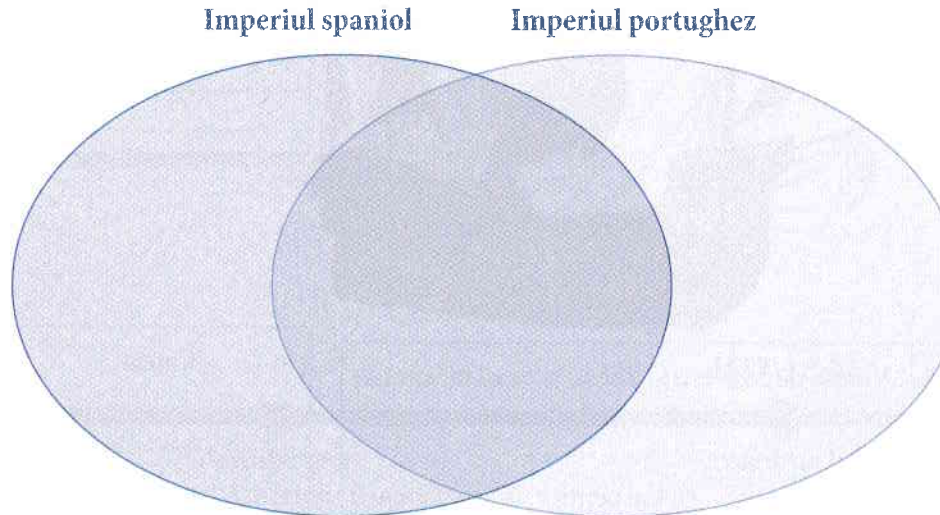

IV. Completați tabelul de mai jos cu denumiri ale unor plante și animale/păsări acclimatizate în Europa și America după marile descoperiri geografice. Alegeți informațiile din lista următoare:

grâul, secara, meiul, orzul, vița-de-vie, măslinul, diverși pomi fructiferi, trestia-de-zahăr, hârc, porumbul, cartoful, ananasul, tutunul, boul, bivolul, calul, măgarul, oaia, păsări de curte, curcanul.

Europa		America	
Plante	Animale/păsări	Plante	Animale/păsări

V. Sistematizați informațiile lecției cu privire la imperiile coloniale spaniol și portughez, stabilind asemănări și deosebiri. Completați diagrama Ven de mai jos.

ISTORIA ALTFEL

**FERNANDO MAGELLAN –
BIOGRAFIA UNUI NAVIGATOR**

1480 – s-a născut Fernando Magellan, la Sabrosa, în nordul Portugaliei, ca fiu al lui Pedro Rui de Magalhaes, un nobil mărunț și primar al orașului. Magellan a crescut la curtea regală din Lisabona;

1505 – a debutat în navigație, participând la expedițiile portugheze trimise în Africa și India;

1511 – a luat parte la cucerirea portului malaysian Malacca – poartă către comerțul cu Orientul;

1513 – a participat la o expediție în Maroc, unde s-a rănit, rămânând cu un defect de mers;

1519 – dezamăgit de refuzul regelui Portugaliei de a susține căutarea unei rute alternative către insulele Mirodeniilor, Magellan și-a oferit serviciile regelui Carol I al Spaniei; a adoptat total Spania: și-a luat naționalitatea spaniolă, s-a căsătorit cu fiica unui important oficial din Sevilla, cu care a avut un copil.

În septembrie, a plecat, la comanda unei flote de cinci nave spaniole și a 250 de oameni, în căutarea unui nou drum spre India. A traversat Atlanticul, a navigat de-a lungul coastei Americii de Sud, încercând să găsească o strâmtoare. Eșuând, s-a îndreptat spre sud și a iernat timp de șase luni în sudul Patagoniei, confruntându-se și cu o revoltă a echipajului.

1520 – la 21 octombrie, a ocolit capătul sudic al continentului, intrând în strâmtoarea care i-a preluat numele. Între timp, Magellan a pierdut două corăbii, una în furtună, iar alta a dezertat întorcându-se acasă. Intrând în Oceanul Pacific, navigatorul s-a îndreptat spre nord, confruntându-se cu mari lipsuri.

1521 – Magellan a continuat să navigheze spre Filipine, unde s-a implicat într-un conflict local, lucru care i-a adus moartea, fiind ucis de o săgeată otrăvită.

1522 – Două dintre corăbiile sale au continuat drumul spre Insulele Mirodeniilor. Doar una a reușit totuși să termine călătoria, ajungând înapoi la Sevilla, la 9 septembrie. Avea la bord doar optsprezece europeni și patru indieni, dar și un vis împlinit.

(preluare după

www.ro.biography/fernando-magellan

Moștenire culturală

Calendar mayaș
(Mexic)

Mormântul lui Cristofor Columb
(Sevilla, Spania)

Prima hartă a Americii, realizată de cartograful Martin Waldseemüller (Germania)